

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	18 Medi 2017
Pwnc:	Fframwaith Etifeddiaeth Cyngor Sir Ynys Môn
Aelod (au) Portffolio:	Y Cyngorydd Ieuan Williams Y Cyngorydd Richard Dew
Pennaeth Gwasanaeth:	Dylan J. Williams (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd)
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	Dylan J Williams 2499 DylanWilliams@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Yn berthnasol i bob Aelod

A –Argymhelliad / Argymhellion a Rheswm / Rhesymau

Mabwysiadu'n ffurfiol y Fframwaith Etifeddiaeth drafft (Gweledigaeth ar gyfer 2025 – fframwaith thematig i wireddu dyheadau etifeddiaeth CSYM).

Bydd hyn yn golygu y gall y Cyngor Sir amlinellu'n ffurfiol ei ddyheadau etifeddiaeth o'r prosiectau mawr arfaethedig mewn trafodaethau a gynhelir gyda datblygwyr prosiect perthnasol.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Mae'r prosiectau mawr sydd yn yr arfaeth yn Ynys Môn yn cynnig cyfle unigryw na welwyd mo'i debyg o'r blaen i gyfrannu'n gadarnhaol tuag at drawsnewidiad economaidd-gymdeithasol yr Ynys a rhanbarth ehangach Gogledd Cymru. Mae'r Cyngor Sir o'r farn bod datblygu, gweithredu a sicrhau etifeddiaeth y prosiectau mawr hyn (a'r datblygiadau cysylltiedig) yn ffactorau sy'n cyfrannu'n allweddol at drawsnewid cynaliadwyedd a lles tymor hir yr Ynys a'i chymunedau a'r 'ymdeimlad o le'.

At ddiben y fframwaith, mae 'etifeddiaeth' yn golygu sicrhau effaith gadarnhaol ar Ynys Môn a'i chymunedau, ar draws ystod eang o faterion thematig, yn sgil datblygu, cyflawni a chynnal yr holl brosiectau mawr arfaethedig. Mae'r Cyngor Sir yn credu y bydd sicrhau 'etifeddiaeth' gadarnhaol yn elfen annatod/hollbwysig i lwyddiant a derbynioldeb pob prosiect.

Mae'r Fframwaith yn gynrychiolaeth thematig o sut gallai Ynys Môn edrych yn 2025 os cyflawnir a gwireddir dyheadau CSYM ar gyfer y tymor hir. Mae'r Cyngor Sir yn credu ei bod yn hanfodol bod y prosiectau mawr yn cael eu datblygu, eu hadeiladu a'u gweithredu mewn modd cydlynol, integredig a gwybodus er mwyn sicrhau'r buddion economaidd-gymdeithasol mwyaf posib ac i ddiogelu economi a diwylliant yr Ynys ac i osgoi unrhyw effeithiau andwyol posib.

Paratowyd y Fframwaith Etifeddiaeth i ddangos i ddatblygwyr yr angen i gydnabod, ymgorffori ac integreiddio buddion etifeddiaeth o gychwyn cyntaf eu gweithgareddau datblygu prosiect. Y gobaith yw y bydd yn rhan annatod o siapio a dylanwadu ar eu penderfyniadau yn y dyfodol er mwyn sicrhau cydbwysedd priodol rhwng galwadau masnachol a disgwyliadau'r gymuned; tra'n eu cynorthwyo i gyflawni eu hystod o Gyfrifoldebau Cymdeithasol Corfforaethol.

Mae'r Fframwaith yn amlinellu i ddatblygwyr sut gallai eu prosiectau gyfrannu at fynd i'r afael ag anghenion economaidd-gymdeithasol penodol Ynys Môn. Mae'n cynnig nifer o weithgareddau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol (yn gysylltiedig â sgôp posib buddion ac effeithiau etifeddiaeth prosiectau mawr arfaethedig) y mae'r Cyngor Sir yn credu y gallent wella lles ac ansawdd bywyd yr Ynys erbyn 2025.

Mae dyheadau etifeddiaeth y Cyngor Sir yn canolbwyntio ar yr amcanion thematig canlynol:

- a) Creu economi ffyniannus a llewyrchus.
- b) Galluogi trigolion i gyrraedd eu llawn botensial.
- c) Sicrhau bod trigolion yn iach, yn ddiogel ac yn gyfartal.
- d) Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol ac adeiledig.
- d) Cynnal yr iaith a'r diwylliant.

C - Pam mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'n fater i'r Pwyllgor Gwaith o dan adran 13(2) Deddf Llywodraeth Leol 2000 h.y. fel mater o drefn gan nad yw wedi cael ei neilltuo i'r Cyngor Llawn nac wedi ei wahardd o dan y Rheoliadau Swyddogaethau Pwyllgorau Gwaith.

D - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae gallu'r Cyngor Sir i ddatblygu ei ddyheadau etifeddiaeth yn deillio o Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n galluogi'r Cyngor Sir i ymgymryd ag unrhyw weithgaredd i hyrwyddo neu wella lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol yr Ynys.

DD - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Cynhelir yr holl weithgareddau etifeddiaeth ar hyn o bryd yn unol â chyllideb y Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

E - Pwy wnaethoch chi ymgynghori â nhw?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth Strategol (gorfodol)	Mae'r Prif Weithredwr wedi cyfrannu at y gwaith o baratoi'r Fframwaith drafft er mwyn sicrhau y gall cymunedau Ynys Môn fanteisio ar y buddion etifeddiaeth y rhagwelir y byddant yn codi o'r prosiectau mawr arfaethedig.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Dim sylwadau.
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Dim sylwadau.
5	Adnoddau Dynol (AD)	Dim sylwadau.
6	Eiddo	Dim sylwadau.
7	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Dim sylwadau.
8	Sgriwtini	Dim sylwadau.
9	Aelodau Lleol	Cyflwynwyd y Fframwaith Etifeddiaeth drafft i Arweinwyr y Grwpiau Gwleidyddol ac ymgorfforwyd eu sylwadau yn y drafft.
10	Unrhyw gyrff allanol / eraill	Amherthnasol

F - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	Mae'r Fframwaith drafft yn amlinellu cyfres o weithgareddau i gefnogi economi ffyniannus a llewyrchus, gyda busnesau cynaliadwy a llwyddiannus sy'n rhoi gwell cyfleoedd cyflogaeth i bawb.
2	Gwrthdodi	Bydd y Fframwaith drafft yn sicrhau y cydnabyddir anghenion economaidd-gymdeithasol unigryw'r Ynys, gan gynorthwyo gweithgareddau sydd eu hangen i leihau tlodi, amddifadedd ac ansymudedd cymdeithasol.
3	Troseddau ac Anhrefn	Mae gwell cydlyniant cymunedol a mwy o ymdeimlad o falchder cymunedol a hunanwerth yn ganlyniadau allweddol y Fframwaith drafft.
4	Amgylcheddol	Mae'r Fframwaith drafft yn anelu at warchod a gwella amgylchedd naturiol cyfoethog ac amrywiol yr Ynys er mwyn gwella lles economaidd-gymdeithasol a diwylliannol.

5	Cydraddoldebau	Mae'r Cyngor Sir yn ymrwymedig i ddull gweithredu teg, cyson a thryloyw ar gyfer dyheadau etifeddiaeth, a hynny er mwyn sicrhau bod dinasyddion yn ddiogel, yn iach ac yn cyflawni eu potensial.
6	Cytundebau Canlyniadau	Amherthnasol
7	Arall	<p>Paratowyd y Fframwaith drafft gan roi ystyriaeth lawn i'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac mae'n cydnabod yn benodol yr angen i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ystyried effeithiau hirdymor y datblygiadau arfaethedig. • Gweithio mewn partneriaeth â chymunedau a rhan-ddeiliaid. • Datblygu dull mwy cydlynol o ddarparu gwasanaethau i greu cymuned sy'n fwy ffyniannus, iach a byrlymus.

FF - Atodiadau:

Gweledigaeth ddrafft ar gyfer 2025 – Fframwaith Thematig i Wireddu Dyheadau Etifeddiaeth CSYM

G: Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach) -

Amherthnasol

Gweledigaeth ar gyfer 2025 – fframwaith thematig i wireddu dyheadau etifeddiaeth CSYM

**Gorffennaf 2017
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd**

Gweledigaeth o'r Ynys Môn rydym ei eisiau yn y dyfodol

Fersiwn	Dyddiad	Paratowyd gan	Rheswm
Fersiwn 1	29 Ebrill 2016	Christian Branch, Rhys Pritchard & Rhian Pritchard	
Fersiwn 2	5 Mai 2016	Christian Branch, Rhys Pritchard & Rhian Pritchard	Cynnwys cadwyni rhesymeg
Fersiwn 3	20 Gorffennaf 2016	Christian Branch	Ymgorffori sylwadau Gwasanaeth CSYM
Fersiwn 4	27 Medi 2016	Christian Branch	Ymgorffori sylwadau'r Penaethiaid Gwasanaeth
Fersiwn 5	27 Hydref 2016	Christian Branch	Addasiadau i'r Cadwyni Rhesymeg
Fersiwn 6	24 Ionawr 2017	Christian Branch	Ymgorffori sylwadau'r Prif Weithredwr
Fersiwn 7	10 Gorffennaf 2017	Christian Branch	Diweddarau gwybodaeth ynglŷn â phrosiectau mawr arfaethedig

Rhagair

I'w gwblhau unwaith y mae'r ddogfen ddrafft wedi cael ei chymeradwyo.

Cynnwys

	Rhif Tudalen
Rhagair	X
1. Rhagarweiniad	X
2. Graddfa'r Cyfleoedd	X
3. Etifeddiaeth – Diffiniad a Dyheadau	X
4. Crynodeb o Anghenion Economaidd-gymdeithasol Môn	X
5. Amcanion Etifeddiaeth Ynys Môn 2025	X
Atodiad A – Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol	X
Atodiad B – Cadwyni Rhesymeg Etifeddiaeth	X

1) Rhagarweiniad

Mae'r posibilrwydd y byddwn yn gweld prosiectau mawr yn cael eu lleoli ar Ynys Môn yn cynnig cyfle unigryw, heb ei debyg o'r blaen, i gyfrannu'n bositif at drawsffurfiad economaidd a chymdeithasol yr ynys a rhanbarth ehangach Gogledd Cymru.

Ar hyn o bryd mae nifer o ddatblygwyr yn y sector preifat yn bwriadu adeiladu cyfres o brosiectau mawr ar Ynys Môn (gan gynnwys prosiectau o bwys cenedlaethol). Mae'r prosiectau mawr hyn (gweler dros y dudalen) yn ddatblygiadau cymhleth ar raddfa fawr a chanddynt y potensial i ddod â buddion ac effeithiau sylweddol i Ynys Môn a'i chymunedau am flynyddoedd lawer.

Mae Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) yn gweld datblygiad, gweithrediad ac etifeddiaeth y prosiectau mawr hyn, a'u datblygiadau cysylltiedig, fel ffactor a fydd yn cyfrannu'n allweddol at drawsnewid cynladwyedd a llesiant tymor hir yr ynys a'i chymunedau, ynghyd â'r 'ymdeimlad o le'. Yn y cyddestun hwn, mae'n hanfodol bwysig fod y prosiectau'n cael eu datblygu, eu hadeiladu a'u rhedeg mewn modd integredig a deallus er mwyn sicrhau'r buddion economaidd-gymdeithasol gorau posib, ynghyd â diogelu economi a diwylliant yr ynys ac osgoi unrhyw effeithiau andwyol posib.

Gall datblygu etifeddiaeth yn llwyddiannus wneud cyfraniad sylweddol at feithrin cymdeithas ar Ynys Môn sy'n fwy hyderus, yn fwy cyfartal, gyda gwell sgiliau ac yn fwy gwydn. Bydd hefyd yn galluogi'r Cyngor i roi cefnogaeth i bobl pan fydd arnynt ei hangen fwyaf, a rhoi'r grym i wasanaethau ymateb i heriau, megis poblogaeth sy'n heneiddio, hinsawdd sy'n newid, a datblygiad technolegau newydd. Ni ellir mynd i'r afael â rhai o'r materion hyn dim ond trwy ffyrdd newydd o weithio a datblygu'r egwyddor o gymunedau gwydn sy'n cael eu cefnogi gan y Cyngor sy'n atgyfnerthu ac yn adeiladu ar yr hyn mae'r bobl a'r cymunedau yn ei wneud drostynt eu hunain.

Nid yw'r fframwaith hwn wedi cael ei baratoi ar ei ben ei hun. Fe'i paratowyd i roi sylw i'r canlynol:

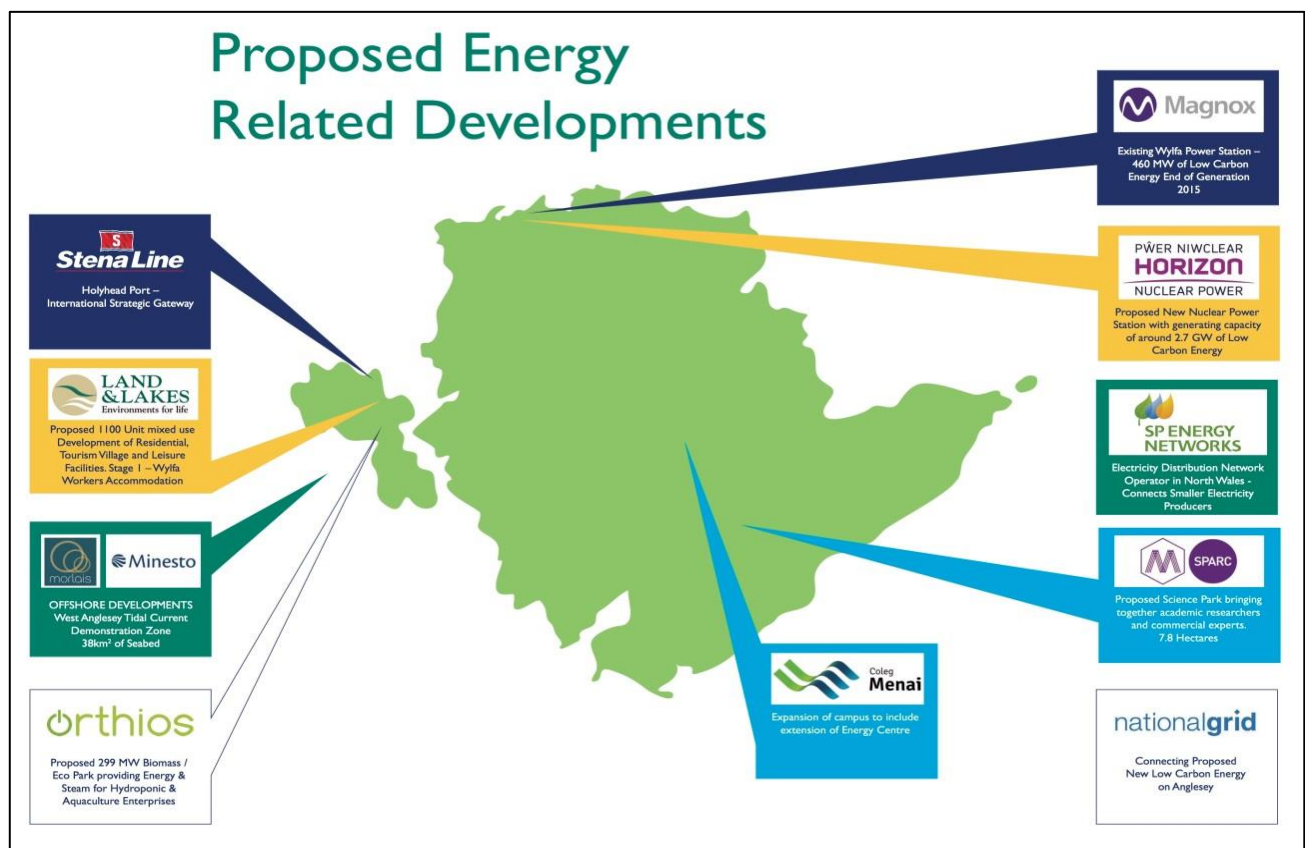
- Cyd-fynd â nodau a blaenoriaethau strategol Cynllun Corfforaethol y Cyngor Sir i:
 - Wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ynys trwy roi ystyriaeth i'r tymor hir ac atal problemau yn gyson.
 - Cyflawni'r diwygiadau sydd eu hangen i sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn wydn ac yn cwrdd ag anghenion y dyfodol.
 - Gwella addysg mewn modd sy'n newid bywydau ac yn gyrru twf economaidd.
 - Sicrhau ymyraethau economaidd sy'n rhoi gwell sicrwydd ariannol i fusnesau ac unigolion.
 - Datblygu model cymdeithasol o ofal iechyd a chymdeithasol sy'n cyfateb i anghenion a gwasanaethau lleol.
 - Defnyddio technoleg ddigidol sy'n gwella'r modd y caiff gwasanaethau eu darparu.
- Ategu'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLIC) a Chanllaw Cynllunio Atodol yr Adeilad Niwclear Newydd yn Wylfa (CCA ANN). Bydd y CDLIC (pan gaiff ei fabwysiadu) yn amlinellu'r strategaeth, amcanion a pholisïau defnydd a datblygu tir ar gyfer ardaloedd Awdurdod Cynllunio Ynys Môn a Gwynedd hyd nes 2026; tra bod y CCA ANN yn amlinellu gweledigaeth ac amcanion CSYM ar gyfer yr Adeilad Niwclear Newydd, ac yn rhoi cyngor ar faterion lleol pwysig uniongyrchol neu anuniongyrchol i helpu i gyfrannu at gynigion a phenderfyniadau hyrwyddwr y prosiect.
- Ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (gweler **Atodiad A** am grynodedb o saith o nodau llesiant y Ddeddf; pum ffordd o weithio a phedwar ar ddeg o amcanion llesiant) a chydabod yr angen yn benodol i
 - Roi sylw i effeithiau tymor hir datblygiadau posib.
 - Gweithio mewn partneriaeth â'i gymunedau a budd-ddeiliaid.

- Mynd ati i ddarparu gwasanaethau mewn modd mwy cydlynol i greu cymuned fwy lewyrchus, iach a bywiog.

2) Graddfa'r Cyfleoedd

Dros y ddegawd nesaf disgwylir i Ynys Môn ddenu mwy o fuddsoddiad i mewn i'r ardal nag y mae erioed wedi'i wneud o'r blaen trwy'r prosiectau mawr arfaethedig a ganlyn (a'u datblygiadau cysylltiedig):

- Adeilad niwclear newydd gan Pŵer Niwclear Horizon yn Wylfa a allai gynhyrchu 2,700MW o drydan o ddau Uwch Adweithydd Dŵr Berw yn ystod hanner cyntaf y 2020au, gan greu 850 o swyddi parhaol unwaith y mae'n weithredol (<http://www.horizonnuclearpower.com>).
- Parc Eco a Chanolfan Ynni Orthios ym Mhenrhos, Caerdybi – rhagwelir y bydd yn darparu trydan i 300,000 o gartrefi erbyn 2020 a gaiff ei gynhyrchu o orsaf bŵer biomas 299 MW. Bydd y gwres a'r carbon deuocsid sydd dros ben yn cael ei ailgylchu a'i aildefnyddio yn y Parc Eco Park i fagu pysgod a thyfu llysiau (<http://www.orthios.com/projects/>).
- Pentref hamdden Land & Lakes ym Mharc Arfordirol Penrhos, Caerdybi a fydd yn cynnwys llety ymwelwyr o ansawdd uchel a chyfleusterau cefnogol (<http://www.landandlakes.co.uk/>).
- Y cynnig gan Minesto i osod cyfres 10MW o ynni morol (gyda chynlluniau nawr i gynyddu i 80MW) oddi ar arfordir Caerdybi gyda'r potensial i gyflenwi trydan i 8000 o gartrefi (<http://minesto.com/>).
- Parth Arddangos Ynni Morol Morlais (Gorllewin Môn) sydd wedi cael ei nodi gan Stad y Goron fel lleoliad addas (yn bennaf oherwydd amodau'r llanw yno ond hefyd oherwydd mynediad at isadeiledd) ar gyfer gosod dyfeisiau ynni morol i annog a chyflymu datblygiad technoleg (<http://morlaisenergy.com/>).
- Parc Gwyddoniaeth Menai (M-SParc) yn y Gaerwen a fydd yn darparu 5000 metr sgwâr o gyfleusterau a gwasanaethau cefnogaeth fusnes, gan gynnwys gofod swyddfa a gweithdai a labordai lle bydd cydweithio'n cael ei annog. Dyma Barc Gwyddoniaeth dynodedig cyntaf Cymru (<http://www.m-sparc.com/>).
- Ehangu campws Coleg Menai yn Llangefni i gynnwys gwell cyfleusterau peirianeg, technoleg ac ynni yn wyneb y cyfleoedd cyflogaeth sy'n gysylltiedig â'r sector ynni ar Ynys Môn.

3) Etifeddiaeth – Diffiniad a Dyheadau

At bwrpas y fframwaith hwn, mae 'etifeddiaeth' yn golygu sicrhau effaith bositif i Ynys Môn a'i chymunedau, ar draws ystod eang o faterion thematig, o ganlyniad i ddatblygu, cyflawni a rhedeg yr holl brosiectau mawr sy'n cael eu cynnig. Mae CSYM yn gryf o'r farn fod cyflawni 'etifeddiaeth' gadarnhaol i bawb yn greiddiol er mwyn sicrhau'r buddion tymor hir gorau posib ar gyfer yr ynys a'i thrigolion, a lliniaru unrhyw effeithiau andwyol posib.

O ystyried graddfa, natur ac arwyddocâd y prosiectau mawr, maent yn cynnig cyfle 'unwaith mewn oes' i drawsnewid gwead cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol Ynys Môn mewn modd cynaliadwy, ac mae'r Cyngor Sir yn credu'n gryf fod cyflawni 'etifeddiaeth' gadarnhaol i bawb yn hanfodol/greiddiol i'w llwyddiant a'u derbynioldeb.

Mae CSYM yn eiddgar i ddatblygu a chynnal perthynas bositif a hirdymor gyda holl ddatblygwyr y prosiectau mawr ar Ynys Môn, ac rydym yn ymroddedig i ddefnyddio ymagwedd a meddylfryd strategol i'r gwaith o ddatblygu, adeiladu a rhedeg y prosiectau er mwyn sicrhau'r buddion tymor hir mwyaf posib i'r ynys a'i thrigolion, yn ogystal â lliniaru rhag effeithiau andwyol.

Gall etifeddiaeth fod yn gysylltiedig ag effeithiau gofodol y prosiectau mawr arfaethedig a sut bydd Ynys Môn yn edrych ar ôl eu hadeiladu – yn cynnwys lleoliad a phwrpas yr holl ddatblygiadau cysylltiedig; a pha gyfleusterau ac adnoddau ychwanegol fydd eu hangen i wasanaethu'r safleoedd hyn.

Ni ddylai buddion etifeddiaeth fod yn gyfyngedig i werth ariannol a dylent ystyried y canlynol:

- Effeithiau gofodol y prosiectau mawr arfaethedig a'r angen i sicrhau bod yr holl ddatblygiadau'n cael eu hadeiladu yn y lleoliadau cywir ar gyfer yr ynys a'i chymunedau, yn y tymor byr a'r tymor hir.
- Darparu cyflogaeth i drigolion yr ynys yn y dyfodol; sicrhau y gall busnesau lleol fanteisio ar gyfleoedd yn y gadwyn gyflenwi; gwella neu ddatblygu cyfleusterau cymunedol newydd a gwella isadeiledd Ynys Môn.
- Gwella iechyd, llesiant, ansawdd bywyd ac amgylchedd naturiol yr ynys, a hefyd cefnogi a chryfhau'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig.

Mae CSYM yn ystyried bod yr ynys gyfan yn gymuned i lwyfannu'r prosiectau mawr arfaethedig, a chred y Cyngor Sir mai ar y raddfa ofodol hon y gwelir ac y gwiredir y buddion trawsnewid mwyaf.

Mae'r deilliannau posib a ddisgwylir i'r prosiectau mawr yn cynnwys y canlynol.

- Gwell llesiant cymdeithasol o ganlyniad i gyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant o ansawdd gwell; mwy o ffyniant a thwf economaidd.
- Denu mewn-fuddsoddiad ac ehangu busnesau lleol a rhanbarthol newydd a rhai sy'n bodoli eisoes (yn cynnwys y rheini sy'n gysylltiedig â chyfleoedd posib yn y gadwyn gyflenwi).
- Newidiadau defnydd tir.
- Gwell cysylltedd o ganlyniad i ddatblygu isadeiledd dibynadwy ac effeithiol.
- Cymysgedd o dai newydd, gyda chyfran ohonynt ar gael i bobl ar incwm isel.
- Cynydd mewn balchder a hyder yn y gymuned, ynghyd â datblygiad diwylliannol a gwell cydlyniant cymunedol.

4) Crynodeb o Anghenion Economaidd-gymdeithasol Ynys Môn

Mae tystiolaeth o anghenion economaidd-gymdeithasol Ynys Môn wedi cael ei dwyn ynghyd i ddangos pa mor hanfodol bwysig yw'r holl brosiectau mawr o ran trawsnewid a chael effaith gadarnhaol hirdymor ar Ynys Môn a'i chymunedau.

Ers amser maith mae Ynys Môn wedi dioddef o economi fregus, ymylol sy'n dirywio, lle mae pocedi sylweddol o amddifadedd economaidd-gymdeithasol. Mae hynny wedi arwain at:

- Lefelau GVA yn dirywio (52.9% o gyfartaledd cenedlaethol y DU).
- Lefelau isel o GVA y pen (£13,411 o gymharu â £25,341 ar gyfer y DU).
- Lefelau uchel o ddiweithdra ymysg pobl ifanc (17.7% o bobl 16-24 oed).
- Lefelau uchel o anweithgarwch economaidd (20.7% o'r boblogaeth oed gweithio).
- Lefelau uchel o bobl ifanc yn allfudo, a phoblogaeth leol yn heneiddio.
- Canran uchel o'r boblogaeth sy'n gweithio yn derbyn budd-daliadau analluogrwydd (6.8% o gymharu â 6.3% yn y DU).
- Lefel y busnesau newydd sy'n ffurfio yn parhau'n isel (6.5% o gymharu â'r gyfradd o 7.8% i Gymru).
- Gorddibyniaeth ar gyfleoedd cyflogaeth yn y sector cyhoeddus.
- Nifer sylweddol o blant yn byw mewn tlodi (19.5%).
- Anghydraddoldebau iechyd yn gyffredin iawn.
- Lefelau uchel o aelwydydd preifat yn byw mewn tlodi tanwydd (34.9%).
- Amrywiadau yn nifer y bobl sy'n siarad Cymraeg yn y cymunedau ar Ynys Môn (gyda dros 70% wedi'u lleoli yn y cymunedau canolog ar yr ynys tra mai dim ond 40% o siaradwyr Cymraeg sydd gan y cymunedau arfordirol).

Er gwaethaf yr heriau sylweddol hyn, mae yna hefyd gyfres o ffactorau, nodweddion ac asedau allweddol sy'n cyfuno i greu dyhead ac uchelgais glir a phendant i Ynys Môn (sy'n eithaf unigryw o gymharu â'r rheini a fynegwyd mewn ardaloedd eraill yn rhanbarthol ac yn genedlaethol). Mae'r rhain yn cynnwys:

- Y nifer a'r amrywiaeth o brosiectau mawr arfaethedig sy'n gobeithio manteisio ar ystod eang o ffynonellau ynni carbon isel (gan gynnwys niwclear, llanw, biomas a solar) gan felly ddarparu cyfleoedd sylweddol i gyflwyno buddion gwirioneddol yn economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol.
- Mae gan Ynys Môn ymwybyddiaeth, treftadaeth a thraddodiad balch a chyfoethog o gynhyrchu ynni'n ddiogel.
- Graddfa'r prosiectau mawr arfaethedig yn gweithredu fel magnet i ragor o fuddsoddiad gan y sector preifat yn Ynys Môn.
- Rhaglen ymroddedig o welliannau i'r isadeiledd economaidd i wella hygyrchedd a chysylltedd yr ynys; cefnogi a hwyluso cyfleoedd am swyddi a thwf; a denu buddsoddiad ychwanegol a rhagor o adfywio.
- Cymunedau a busnesau positif a chefnogol sy'n dymuno ffynnu, tyfu a llwyddo – gyda'r mwyafrif yn arddangos agwedd positif at y prosiectau mawr arfaethedig.
- Cydnabyddiaeth a dealltwriaeth gan ddatblygwyr o'r angen i sicrhau y caiff eu prosiectau effaith gadarnhaol, hirdymor ar Ynys Môn a'i chymunedau.
- Hunaniaeth a threftadaeth ddiwylliannol gref ac unigryw sy'n uniongyrchol gysylltiedig â daearyddiaeth a natur wledig yr ynys.
- Amgylchedd naturiol, adeiledig a hanesyddol o ansawdd uchel sy'n hollbwysig ac yn cefnogi poblogrwydd ac apêl yr ynys fel cyrchfan i dwristiaid.

Mae'r dyheadau etifeddiaeth uchod yn amlinellu ymroddiad y Cyngor Sir i sicrhau trawsnewid trwy arweinyddiaeth gymunedol sy'n uchelgeisiol, greadigol, ond pragmatig a chyfrifol hefyd. Mae'r fframwaith yn gynrychiolaeth thematig o sut y gallai Ynys Môn edrych yn 2025 os caiff dyheadau tymor hir CSYM a'i bartneriaid eu gwireddu a'u cyflawni. Caiff y fframwaith ei defnyddio i seilio ac i ddylanwadu ar drefniadau ymgysylltu a chydweithio gyda datblygwyr, cymunedau'r ynys a sefydliadau partner; a bydd hefyd yn siapio ymagwedd y Cyngor Sir at flaenoriaethu a rheoli adnoddau.

Bydd y fframwaith yn bwysig i ddangos yn effeithiol i ddatblygwyr yr angen i gydnabod, ymgorffori ac integreiddio buddion etifeddiaeth (a'u sgôp posib) o gychwyn eu gweithgareddau datblygu prosiect. Bydd yn greiddiol i ddylanwadu ar y penderfyniadau a wneir ganddynt yn y dyfodol er mwyn sicrhau y ceir cydbwysedd priodol rhwng gofynion masnachol a disgwyliadau'r gymuned; gan hefyd eu cynorthwyo i gyflawni eu hamrediad o Gyfrifoldebau Cymdeithasol Corfforaethol.

Er mwyn i'r ynys ddod yn fwy bywiog, cydlynol a gwydn, mae'n hanfodol fod y datblygwyr yn llwyr gefnogi'r cymunedau lle byddant yn gweithredu eu prosiectau. Dylai datblygwyr integreiddio a chynnwys eu hunain yn llawn yn y cymunedau hyn er mwyn cyflawni eu cyfrifoldebau fel dinasyddion corfforaethol parchus a chydwybodol.

Mae'r Cyngor yn cydnabod y gallai'r prosiectau mawr arfaethedig hefyd gael effeithiau andwyol ar gymunedau, busnesau ac amgylchedd yr ynys. Lle bynnag y byddo'n bosib, byddwn yn adnabod ac yn osgoi'r rhain, a phan nad yw hyn yn ymarferol, dylai datblygwyr weithredu mesurau lliniaru a/neu fesurau iawndal priodol. Bydd y fframwaith hwn yn rhoi eglurder i ddatblygwyr ar y math o fesurau lliniaru a iawndal y cred y Cyngor sy'n realistig, yn briodol ac y gellir eu cyflawni.

5) Amcanion Etifeddiaeth Ynys Môn 2025

Mae dyheadau etifeddiaeth y Cyngor yn canolbwyntio ar yr amcanion thematig a ganlyn:

- a) Creu economi lewyrchus sy'n ffynnu.
- b) Galluogi trigolion i gyflawni eu llawn botensial.
- c) Sicrhau bod trigolion yn iach, yn ddiogel ac yn gyfartal.
- d) Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol ac adeiledig.
- e) Gwarchod yr iaith a diwylliant.

Paratowyd cyfres o gadwyni rhesymeg etifeddiaeth (**Atodiad B**) i ddangos sut y bydd y Cyngor, mewn cydweithrediad â phartneriaid, datblygwyr y prosiectau mawr a chymunedau'r ynys, yn hwyluso gweithrediad y fframwaith etifeddiaeth. Mae'r gweithgareddau a restrir isod wedi cael eu cymryd o'r cadwyni rhesymeg.

Bydd y gweithgareddau hyn yn ychwanegol at, ac yn ategu'n llwyr, amrywiol gyfrifoldebau a dyletswyddau statudol y Cyngor a fydd dal yn cael eu cyflawni'n flynyddol.

a) Creu economi lewyrchus sy'n ffynnu

- Ynys hyderus sy'n ymfalchïo yn ei economi gref, sy'n darparu cyfleoedd cyflogaeth i bawb
- Ynys sy'n cael ei chydabod yn fyd-eang am raddfa ac amrywiaeth ei hymchwil, datblygiad, cynhyrchiant a gwasanaethu yn y maes ynni
- Hyb i fusnesau cynaliadwy sy'n cefnogi cymdeithas lewyrchus, carbon isel ac sy'n annog arloesedd ac entrepreneuriaeth
- Lle sydd wedi'i gysylltu'n dda gydag isadeiledd trafndiaeth gadarn
- Ynys sy'n parhau i ddenu ystod amrywiol o ymwelwyr

Gweithgareddau

- Denu datblygwyr mawr i fuddsoddi yn Ynys Môn i hwyluso trawsffurfiad yr ynys
- Datblygu Strategaeth Addysg a Rhaglen Gyflogaeth, Sgiliau a Hyfforddiant newydd i sicrhau bod pobl ifanc ac oedolion yr ynys yn ennill y sgiliau sydd eu hangen i fanteisio ar gyfleoedd yn y dyfodol
- Gwella safleoedd ac eiddo cyflogaeth yr ynys i ddenu a hwyluso buddsoddiad economaidd
- Gwella capasiti a gwydnwch yr isadeiledd ar yr ynys i gwrdd ag anghenion cymunedau, busnesau ac ymwelwyr
- Gweithio mewn partneriaeth â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i gyflawni twf cynaliadwy yn yr economi ac mewn cyflogaeth
- Datblygu rhaglen taclo tlodi

Deilliannau

- GVA uwch
- Gwell cyfleoedd gwaith, yn agosach at adref
- Rhagor o amrywiaeth o swyddi a chyfleoedd am swyddi
- Mwy o bobl ifanc leol yn cyfrannu at yr economi
- Mae gan bobl ifanc a dinasyddion y sgiliau a'r profiadau angenrheidiol i ffynnu a llwyddo
- Safonau addysg yn uwch na'r meincnodau Prydau Ysgol Am Ddim cenedlaethol
- Gwelliant mewn ansawdd bywyd a llesiant
- Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith
- Gwell gofal plant i gael gwared ar rwystrau i sicrhau cyflogaeth

Rhestr Wirio yn erbyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol**Nodau:**

Llewyrchus	✓	Cydnherth	✓	Iachach	
Mwy Cyfartal		Cydlynus/ Diwylliant	✓	Cyfrifol ar Lefel Fyd-eang	✓

Ffyrdd o Weithio:

Integreiddio	✓	Atal	✓	Cydweithio	✓	Cynnwys		Tymor Hir	✓
---------------------	---	-------------	---	-------------------	---	----------------	--	------------------	---

Amcanion:

Rhoi'r cychwyn gorau mewn bywyd i bob plentyn	✓	Cefnogi cymunedau diogel, cydlynus a chydnerth	✓
Gwella ffyniant i bawb – cyflogaeth a swyddi	✓	Mynediad at gartrefi diogel, effeithlon a fforddiadwy	✓
Cefnogi cymdeithas garbon isel a fedr addasu i'r newid yn yr hinsawdd	✓	Datblygiad economaidd a chyflogaeth gynaliadwy	✓
Isadeiledd cynaliadwy a chadarn	✓	Cymru – gwlad uchelgeisiol sydd wedi'i chysylltu â'r byd ehangach	✓

b) Galluogi trigolion i gyflawni eu llawn botensial

- Lle ble mae cyfleoedd yn bodoli i bobl ifanc aros ar yr ynys i fyw a gweithio
- Poblogaeth sydd wedi'i haddysgu'n dda a chanddi sgiliau medrus
- Lle ble gall cymunedau ac unigolion gadw a datblygu eu hannibyniaeth
- Lle y mae pobl yn dewis byw a ffynnu ynddo
- Ynys sy'n rhoi delwedd bositif yn rhanbarthol, yn genedlaethol ac yn rhyngwladol

Gweithgareddau:

- Parhau gyda'r rhaglen moderneiddio ysgolion
- Ail-siapiro sut caiff Cymraeg fel pwnc ei ddysgu yn ein hysgolion i alluogi pobl ifanc i ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg yn y gymdeithas ehangach
- Sicrhau bod gan bobl ifanc y sgiliau angenrheidiol i fanteisio ar gyfleoedd yn y dyfodol
- Cyfleoedd estynedig am brentisiaethau i roi sgiliau a chymwyseddau priodol i bobl ifanc ac oedolion
- Buddsoddi mewn isadeiledd technoleg gwybodaeth i wella cysylltedd digidol
- Dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd a chynyddu'r cyflenwad o dai cymdeithasol fforddiadwy sydd o ansawdd da
- Cefnogi teuluoedd a rhieni i leihau profiadau andwyol mewn plentyndod sy'n gallu cael effeithiau drwy gydol oes y plentyn
- Canolfannau Dysgu Cymunedol sy'n darparu gwasanaethau estynedig gyda gofal plant, cefnogaeth riantu, dysgu fel teulu a mynediad ar gyfer y gymuned i gyfleusterau (gan weithio rownd y diwrnod ysgol)

Deilliannau:

- GVA uwch
- Mwy o bobl mewn cyflogaeth
- Mwy o drigolion yn cyrraedd eu llawn botensial
- Gwell cyrhaeddiad addysgol
- Prentisiaethau o ansawdd uchel i bob oedran
- Gwell ansawdd bywyd a llesiant
- Plant mewn gofal yn mwynhau'r un cyfleoedd mewn bywyd â phlant eraill.
- Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith
- Marchnad dai sydd wedi'i chydbwysu'n well
- Gwell mynediad at dai cymdeithasol fforddiadwy, ynni-effeithlon o ansawdd uchel
- Nifer uwch a gwell amrediad o dai i bawb.

Rhestr Wirio yn erbyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol**Nodau:**

Llewyrchus		Cydnherth	✓	Iachach	
Mwy Cyfartal	✓	Cydllynus/ Diwylliant	✓	Cyfrifol ar Lefel Fyd-eang	

Ffyrdd o Weithio:

Integreiddio	✓	Atal		Cydweithio	✓	Cynnwys	✓	Tymor Hir	✓
---------------------	---	-------------	--	-------------------	---	----------------	---	------------------	---

Amcanion:

Rhoi'r cychwyn gorau mewn bywyd i bob plentyn	✓	Cefnogi cymunedau diogel, cydllynus a chydnerth	✓
Gwell cyraeddiadau addysgol i blant o bob cefndir	✓	Mynediad at gartrefi diogel, effeithlon a fforddiadwy	✓
Dysgu a defnyddio Cymraeg – teuluoedd, cymunedau a'r gweithle	✓	Cymru – gwlad uchelgeisiol sydd wedi'i chysylltu â'r byd ehangach	✓

c) Sicrhau bod trigolion yn iach, yn ddiogel ac yn gyfartal

- Ynys saff, diogel a deniadol i fyw a gweithio ynnddi
- Ynys a chanddi wasanaethau a chyfleusterau cymunedol rhagorol, gan gynnwys ysgolion modern o ansawdd uchel, tai fforddiadwy a darpariaeth iechyd effeithiol
- Lle ble mae amddifadedd, anghydraddoldeb ac ansymudoledd cymdeithasol wedi gostwng; a gwasanaeth yn cwrdd ag anghenion grwpiau bregus
- Ynys lle mae pobl yn cymryd rhan yn frwd mewn gweithgareddau adloniant, hamdden a diwylliannol

Gweithgareddau:

- Gwella lles plant ac oedolion bregus i sicrhau eu bod yn ddiogel, yn iach ac yn cyflawni eu potensial
- Darparu tai newydd a chyfleusterau gofal ychwanegol newydd
- Addasu cyfleusterau gofal preswyl i ganolbwyntio mwy ar ddementia er mwyn cyd-fynd â'r cynllun dementia cenedlaethol
- Cyfoethogi modelau ymyrraeth i gefnogi plant a rhieni'r ynys.
- Cryfhau cysylltiadau rhwng addysg a hamdden i wella cyrhaeddiad, iechyd, llesiant a bodlonrwydd mewn bywyd
- Darparu cyngor ar fudd-daliadau lles i gefnogi trigolion mwyaf bregus yr ynys.
- Symud mwy o wasanaethau gofal o ysbytai i mewn i gymunedau, wedi'u cefnogi gan Wasanaethau Iechyd a Gofal cynaliadwy ac integredig (yn cynnwys gwell cefnogaeth i ofalwyr)
- Gweithio gydag eraill i ddatblygu cefnogaeth gryfach ar gyfer salwch meddwl
- Hyrwyddo ffyrdd o fyw a dewisiadau iach trwy ymyrraethau ar atal gwaeledd ac annog pobl i fod yn fwy actif er mwyn eu lles cyffredinol trwy gydol eu hoes
- Gweithio gyda chymunedau i warchod cyfleusterau lleol sy'n dod â phobl at ei gilydd, gan gynnwys tafarndai, llyfrgelloedd, amgueddfeydd, canolfannau celfyddydau a chanolfannau hamdden

Deilliannau:

- Gwelliannau mewn lles corfforol a meddyliol
- Gwell annibyniaeth a symudoledd cymdeithasol
- Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith
- Gostyngiad yn y lefelau gordewdra ymysg plant ac oedolion
- Gostyngiad mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol
- Trigolion yn byw bywyd heb bryderon diogelwch
- Lleihad mewn unigrwydd ac unigedd cymdeithasol
- Newidiadau sy'n cael eu harwain gan y defnyddwyr i ddarpariaeth gwasanaethau'r Cyngor Sir
- Cydnabyddiaeth o'r cyfraniad hanfodol a wna pobl hŷn i gymdeithas
- Y boblogaeth sy'n heneiddio yn cael ei chefnogi i aros yn iach pan fyddant yn hŷn
- Atal cau asedau cymunedol yn ddiangen gyda chymunedau yn cymryd perchnogaeth ohonynt pan fo hynny'n briodol
- Cynnydd mewn gwirfoddoli mewn cymunedau lleol

Rhestr Wirio yn erbyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol**Nodau:**

Llewyrchus		Cydnherth	✓	Iachach	✓
Mwy Cyfartal	✓	Cydllynus/ Diwylliant	✓	Cyfrifol ar Lefel Fyd-eang	

Ffyrdd o Weithio:

Integreiddio	✓	Atal	✓	Cydweithio	✓	Cynnwys	✓	Tymor Hir	✓
---------------------	---	-------------	---	-------------------	---	----------------	---	------------------	---

Amcanion:

Rhoi'r cychwyn gorau mewn bywyd i bob plentyn	✓	Cefnogi cymunedau diogel, cydllynus a chydnerth	✓
Byw bywydau iach ac annibynnol	✓	Hyrwyddo a meithrin diwylliant a threftadaeth Cymru	✓
Isadeiledd cynaliadwy a chadarn	✓	Gwasanaethau cyhoeddus ymatebol, o ansawdd uchel, sydd wedi'u plethu'n well	✓
		Cymru – gwlad uchelgeisiol sydd wedi'i chysylltu â'r byd ehangach	✓

d) Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol ac adeiledig

- Ynys sy'n cydnabod gwerth ac ansawdd ei hamgylchedd
- Ynys a chanddi amgylchedd naturiol gyfoethog ac amrywiol sy'n cefnogi gwytnwch
- Lle ble caiff yr amgylchedd naturiol a'r amgylchedd adeiledig eu defnyddio'n gynaliadwy
- Ynys sy'n lle braf o ansawdd uchel i'r cyhoedd

Gweithgareddau:

- Lliniaru effeithiau (gan gynnwys effeithiau cronnus) prosiectau mawr ar yr amgylchedd naturiol ac adeiledig.
- Mynd i'r afael ag achosion ac effeithiau newid hinsawdd i ddiogelu lles tymor hir amgylchedd, economi a chymunedau'r ynys
- Gwella ailgylchu gwastraff
- Cefnogi gweithgareddau i leihau defnydd ynni a thlodi tanwydd a gwella effeithlonrwydd ynni.
- Gweithio gydag eraill i hyrwyddo rheolaeth ac addysg amgylcheddol er mwyn gwella cynladwyedd a gwytnwch yr amgylchedd naturiol ac adeiledig.
- Manteisio ar botensial arfordir yr ynys i gyflawni buddion economaidd-gymdeithasol
- Mynd hyd yn oed ymhellach ar y blaen dros wledydd eraill o ran ailgylchu a lleihau faint o wastraff sy'n cael ei dirlenwi
- Parhau i fuddsoddi mewn gwaith amddiffyn rhag llifogydd a chymryd camau pellach i reoli dŵr yn ein hamgylchedd yn well

Deilliannau:

- Amgylchedd naturiol ac adeiledig gwydn, o ansawdd uchel
- Gwell ansawdd bywyd a llesiant
- Ynys Môn yn lanach ac yn fwy gwyrdd
- Ailgylchu o leiaf 70% o wastraff
- Llai o ynni'n cael ei ddefnyddio yng nghymunedau'r ynys ac yng nghyfleusterau'r Cyngor
- Sector twristiaeth cynaliadwy a llewyrchus
- Lleihad yn nifer yr aelwydydd sy'n byw mewn tlodi tanwydd
- Gwell mynediad at dai o ansawdd uchel sy'n ynni-effeithlon

Rhestr Wirio yn erbyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol**Nodau:**

Llewyrchus		Cydnerth	✓	Iachach	✓
Mwy Cyfartal		Cydlynus/ Diwylliant		Cyfrifol ar Lefel Fyd-eang	✓

Ffyrdd o Weithio:

Integreiddio	✓	Atal	✓	Cydweithio	✓	Cynnwys	✓	Tymor Hir	✓
---------------------	---	-------------	---	-------------------	---	----------------	---	------------------	---

Amcanion:

Cefnogi cymdeithas garbon isel a fedr addasu i newid yn yr hinsawdd	✓	Hyrwyddo a meithrin diwylliant a threftadaeth Cymru	✓
Isadeiledd cynaliadwy a chadarn	✓	Rheoli adnoddau naturiol i gefnogi llesiant	✓
Gwasanaethau cyhoeddus ymatebol, o ansawdd uchel, sydd wedi'u plethu'n well	✓	Cymru – gwlad uchelgeisiol sydd wedi'i chysylltu â'r byd ehangach	✓

e) Cynnal a hyrwyddo'r iaith a'r diwylliant

- Lle sy'n dathlu ei hunaniaeth ddiwylliannol a daearyddol unigryw a'r ffaith ei bod yn wahanol i unrhyw le arall
- Ynys sy'n ymfalchïo yn ei threftadaeth ddiwylliannol a'r iaith Gymraeg ac yn eu hyrwyddo

Gweithgareddau:

- Gweithredu, monitro ac adolygu Strategaeth Iaith Gymraeg CSYM a'r Cynllun Addysg Gymraeg
- Darparu cefnogaeth a chynghor priodol i Ddatblygwyr i hyrwyddo dwyieithrwydd.
- Cefnogi'r gwaith o ddatblygu cynlluniau iaith Gymraeg a gweithgareddau trochi ar gyfer prosiectau penodol
- Datblygu mesurau priodol i liniaru yn erbyn unrhyw effeithiau negyddol o'r prosiectau mawr
- Cydymffurfiaeth â'r Safonau Iaith Gymraeg i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg

Deilliannau:

- Cryfhau statws a bwrlwm yr iaith Gymraeg ar Ynys Môn
- Cryfhau cydlyniad a hunaniaeth gymunedol
- Gwelliant mewn ansawdd bywyd a llesiant

Rhestr Wirio yn erbyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol**Nodau:**

Llewyrchus		Cydnerth	✓	Iachach	
Mwy Cyfartal	✓	Cydlynus/ Diwylliant	✓	Cyfrifol ar Lefel Fyd-eang	

Ffyrdd o Weithio:

Integreiddio	✓	Atal	✓	Cydweithio		Cynnwys	✓	Tymor Hir	✓
---------------------	---	-------------	---	-------------------	--	----------------	---	------------------	---

Amcanion:

Rhoi'r cychwyn gorau mewn bywyd i bob plentyn	✓	Cefnogi cymunedau diogel, cydlynus a chydnerth	✓
Byw bywydau iach ac annibynnol		Datblygiad economaidd cynaliadwy a chyflogaeth gynaliadwy	✓
Dysgu a defnyddio'r Gymraeg – teuluoedd, cymunedau a'r gweithle	✓	Hyrwyddo a meithrin diwylliant a threftadaeth Cymru	✓
		Cymru – gwlad uchelgeisiol sydd wedi'i chysylltu â'r byd ehangach	✓

Mae'r fframwaith etifeddiaeth yn cynnwys cyfres o weithgareddau blaenoriaeth sydd wedi'u cydlynu, a bydd angen i'r rhain gael eu datblygu, eu gweithredu a'u cyllido o amryw o ffynonellau. Disgwylir y gallwn wireddu dyheadau CSYM trwy fanteisio ar; defnyddio neu ychwanegu gwerth at:

- gyllid craidd CSYM.
- cyllid Llywodraeth Cymru neu gyllid arall o'r sector cyhoeddus (er enghraifft, Parth Menter Môn).
- Cronfeydd Strwythurol yr Undeb Ewropeaidd (yn amodol ar ganlyniad y trafodaethau Brexit).
- Mentrau ar y Cyd â datblygwyr prosiectau mawr.
- Rhwymedigaethau Cynllunio statudol Adran 106.
- Cyfraniadau Buddion Cymunedol Gwirfoddol gan ddatblygwyr prosiectau mawr.

Er mwyn sicrhau bod modd cyflawni dyheadau etifeddiaeth y Cyngor Sir, mae'n hanfodol fod y fframwaith hwn:

- Yn gysylltiedig â sgôp, lleoliad a buddion disgwylidig y prosiectau mawr arfaethedig.
- Yn realistig, yn fforddiadwy ac yn un y gellir ei chyflawni.
- Yn seiliedig ar dystiolaeth fanwl o angen.
- Yn cyd-fynd â pholisïau corfforaethol a pholisïau eraill lleol, rhanbarthol a chenedlaethol.
- Yn gallu denu cyllid 'allanol' i gynyddu maint y deilliannau a/neu allu eu cyflawni'n gynt.
- Yn gallu cael ei fesur, ei fonitro a'i adolygu.

Atodiad A – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae nodau, ffyrdd o weithio ac amcanion sylfaenol y **Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol** yn tanategu gweledigaeth Llywodraeth Cymru i ddatblygu Cymru fel gwlad lewyrchus, wydn, iachach, mwy cydradd ac yn wlad gyfrifol yn fyd-eang a chanddi gymunedau cydlynol, diwylliant byrlymus a iaith Gymraeg sy'n ffynnu. Os caiff ei gweithredu'n llwyddiannus bydd hynny'n arwain at Wasanaethau Cyhoeddus cynaliadwy, o ansawdd uchel, a gwell ansawdd bywyd drwy gydol ein hoes i bawb ohonom.

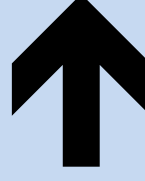
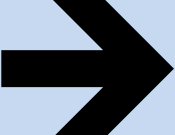
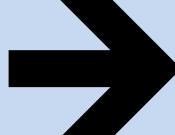
Yn *Symud Cymru Ymlaen*, mae Llywodraeth Cymru wedi gosod y pedwar maes lle gall wneud y gwahaniaeth mwyaf i fywydau pobl yng Nghymru, nawr ac yn y dyfodol. Mae'r pedwar maes hyn – **Ffyniannus a Diogel; Iach ac Egniol; Uchelgais a Dysgu ac Unedig a Chysylltiedig** – yn ymgorffori'r 7 o nodau llesiant a'r 5 ffordd o weithio. Mae'r 14 o amcanion llesiant cysylltiedig, sy'n adlewyrchu dyheadau Llywodraeth Cymru am newid dros y tymor hir, wedi cael eu dylunio i adlewyrchu'r prif flaenoriaethau am welliant yn ein heconomi, ein cymdeithas, ein hamgylchedd a'n diwylliant.

<p>7 Nodau llesiant</p>											
<p>5 Ffyrdd o weithio</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="395 555 496 651"></td> <td data-bbox="496 555 1321 651">Integreiddio: Ystyried sut gall amcanion llesiant y Cyngor effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar eu hamcanion eraill neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 651 496 748"></td> <td data-bbox="496 651 1321 748">Atal: Gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu fynd yn waeth i helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 748 496 844"></td> <td data-bbox="496 748 1321 844">Cydweithio: Gweithio gydag unrhyw berson neu sefydliad arall a allai helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion llesiant.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 844 496 972"></td> <td data-bbox="496 844 1321 972">Cynnwys: Y pwysigrwydd o ymgysylltu gyda phobl sydd â diddordeb yn y nodau llesiant a sicrhau bod eu bod yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 972 496 1077"></td> <td data-bbox="496 972 1321 1077">Tymor hir: Y pwysigrwydd o gydbwyso anghenion tymor byr gyda'r angen i ddiogelu'r gallu i gwrdd ag anghenion tymor hir hefyd.</td> </tr> </table>		Integreiddio: Ystyried sut gall amcanion llesiant y Cyngor effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar eu hamcanion eraill neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.		Atal: Gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu fynd yn waeth i helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion.		Cydweithio: Gweithio gydag unrhyw berson neu sefydliad arall a allai helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion llesiant.		Cynnwys: Y pwysigrwydd o ymgysylltu gyda phobl sydd â diddordeb yn y nodau llesiant a sicrhau bod eu bod yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.		Tymor hir: Y pwysigrwydd o gydbwyso anghenion tymor byr gyda'r angen i ddiogelu'r gallu i gwrdd ag anghenion tymor hir hefyd.
	Integreiddio: Ystyried sut gall amcanion llesiant y Cyngor effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar eu hamcanion eraill neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.										
	Atal: Gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu fynd yn waeth i helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion.										
	Cydweithio: Gweithio gydag unrhyw berson neu sefydliad arall a allai helpu'r Cyngor i gwrdd â'i amcanion llesiant.										
	Cynnwys: Y pwysigrwydd o ymgysylltu gyda phobl sydd â diddordeb yn y nodau llesiant a sicrhau bod eu bod yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.										
	Tymor hir: Y pwysigrwydd o gydbwyso anghenion tymor byr gyda'r angen i ddiogelu'r gallu i gwrdd ag anghenion tymor hir hefyd.										
<p>14 Amcanion Llesiant</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Creu'r amodau a all roi'r dechrau gorau posibl i fywyd pob plentyn. 2. Gwella deilliannau addysg i bawb a lleihau'r bwlch rhwng deilliannau gwahanol grwpiau. 3. Helpu pobl i fyw bywydau iach ac annibynnol a hybu gweithlu iach. 4. Gwella ffyniant i bawb ledled Cymru, gan helpu pobl i gael gwaith a chadw swyddi. 5. Creu'r amodau i bobl allu dysgu a defnyddio'r Gymraeg gyda'u teuluoedd, yn eu cymunedau ac yn y gwaith. 6. Cefnogi'r broses o newid i fod yn gymdeithas garbon isel a all ymaddasu i'r newid yn yr hinsawdd. 7. Cysylltu cymunedau trwy isadeiledd cynaliadwy a chadarn. 8. Cefnogi cymunedau diogel, cydlynus a chydnerth. 9. Gwella mynediad at gartrefi diogel, effeithlon a fforddiadwy. 10. Meithrin amodau ar gyfer datblygiad economaidd cynaliadwy a chyflogaeth gynaliadwy, gan ysgogi arloesedd a thwf er mwyn sicrhau economi fodern, garbon isel. 11. Hyrwyddo a meithrin diwylliant a threftadaeth Cymru. 12. Rheoli, defnyddio a gwella adnoddau naturiol Cymru i gefnogi llesiant hirdymor. 13. Hwyluso gwasanaethau cyhoeddus o safon, sy'n ymatebol ac yn fwy integredig, i'r rheini sydd eu hangen fwyaf, gan drin y dinesydd fel partner cydradd. 14. Sefydlu Cymru fel gwlad uchelgeisiol sy'n edrych tuag allan ac sy'n ymwneud â'r byd ehangach. 										

Atodiad B – Cadwyni Rhesymeg Etifeddiaeth

a) Creu economi lewyrchus sy'n ffynnu

Ar hyn o bryd mae gan Ynys Môn lefel GVA is na'r cyfartaledd ac mae anweithgarwch economaidd yn uchel yma. Yn ystod y ddegawd nesaf bydd economi'r ynys yn mynd trwy newid unwaith mewn oes. Bydd y newid hwn yn arwain at economi fwy amrywiol gan greu cyfleoedd am ragor o swyddi ansawdd uchel, gan felly roi'r cyfle i drigolion ifanc Ynys Môn aros ar yr ynys; denu rhai sydd eisoes wedi gadael i ddod yn ôl i'r ynys, a chefnogi ansawdd bywyd gwell.

	<p>Amodau cyd-destunol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lefel uchel o bobl ifanc / gweithlu ifanc yn mudo o'r ynys • GVA is na'r cyfartaledd • Cyflog wythnosol / incwm aelwyd yn is na'r cyfartaledd • Tlodi uwch a nifer o uchel o aelwydydd lle nad oes neb yn gweithio • Lefelau uchel a anweithgarwch economaidd • Gor-ddibyniaeth ar gyfleoedd cyflogaeth yn y sector cyhoeddus 	<p>Deilliannau / Effeithiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GVA uwch • Gwell cyfleoedd gwaith yn agosach at adref • Rhagor o amrywiaeth o swyddi a chyfleoedd am swyddi • Mwy o bobl ifanc leol yn cyfrannu at yr economi • Mae gan bobl ifanc a dinasyddion y sgiliau a'r profiadau angenrheidiol i ffynnu a llwyddo • Safonau addysg yn uwch na'r meincnodau Prydau Ysgol am Ddim cenedlaethol • Gwelliant mewn ansawdd bywyd a llesiant • Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith • Gwell gofal plant i gael gwared ar rwystrau i sicrhau cyflogaeth 	
	<p>Cyd-destun Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynllun Corfforaethol • Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd • Aseiad ac amcanion llesiant • Rhaglen Ynys Ynni • Strategaeth Cyfrannu at Fuddion Cymunedol • Cynllun Gweithredu Trechu Tlodi 	<p>Allbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buddsoddiadau sector preifat • Twf mewn GVA • Lleihad yn y nifer sy'n mudo allan • Cynnydd mewn gweithgarwch economaidd • Gwell set sgiliau a chymwysterau (sy'n cyd-fynd yn agos â'r anghenion economaidd lleol) 	
	<p>Mewnbynnau :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adnoddau ariannol (sectorau cyhoeddus a phreifat) • Adnoddau dynol (datblygwyr a phartneriaid eraill) • Cydlynu – mewnbynnau'r sector cyhoeddus a phreifat • Partneriaeth ac ymgysylltu 		<p>Gweithgareddau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denu datblygwyr mawr i fuddsoddi yn Ynys Môn er mwyn hwyluso trawsnewidiad yr ynys. • Datblygu Strategaeth Addysg newydd a Rhaglen Gyflogaeth, Sgiliau a Hyfforddiant newydd i sicrhau bod pobl ifanc ac oedolion yr ynys yn ennill y sgiliau i fanteisio ar gyfleoedd yn y dyfodol • Gwella safleoedd ac eiddo cyflogaeth yr ynys i ddenu a hwyluso buddsoddiad economaidd • Gwella capasiti a gwydnwch yr isadeiledd i gwrdd ag anghenion cymunedau, busnesau ac ymwelwyr • Gweithio mewn partneriaeth â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i gyflawni twf cynaliadwy yn yr economi ac mewn cyflogaeth • Datblygu rhaglen trechu tlodi ar gyfer Ynys Môn

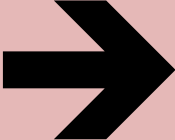
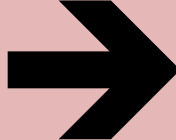
b) Galluogi trigolion i gyflawni eu llawn botensial

Bydd economi fwy lewyrchus yn gweithredu fel catalydd, i alluogi trigolion i wella eu huchelgeisiau economaidd a'u huchelgeisiau mewn bywyd. Er mwyn i drigolion allu cyflawni eu llawn botensial mae angen cyfuniad o sawl ffactor megis cyflogaeth, sgiliau a hyfforddiant; sicrhau bod tai fforddiadwy a thai o ansawdd ar gael, a sicrhau bod ganddynt fynediad at amgylchedd naturiol ac adeiledig o ansawdd uchel. Mae'n rhaid i'r amodau cywir fod ar gael i bobl wella eu hansawdd bywyd a llesiant er mwyn iddynt allu cyflawni eu llawn botensial a ffynnu.

	<p>Amodau cyd-destunol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GVA is na'r cyfartaledd • Lefelau uchel o anweithgarwch economaidd • Cysylltiadau trafndiaeth gwael • Rhwydwaith / cysylltedd digidol annigonol • Prinder o dai addas a fforddiadwy • Mynediad cyfyngedig at gyfleoedd dysgu anstatudol • Digartrefedd yn uwch oherwydd dadleoli yn y sector rhent preifat 	<p>Deilliannau / Effeithiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GVA uwch • Mwy o bobl mewn gwaith • Mwy o drigolion yn cyflawni eu llawn botensial • Gwell cyrhaeddiad addysgol • Prentisiaethau o ansawdd uchel i bob oedran • Gwell ansawdd bywyd a llesiant • Plant mewn gofal yn mwynhau'r un cyfleoedd mewn bywyd â phlant eraill. • Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith • Marchnad dai mwy cytbwys • Gwell mynediad at dai cymdeithasol fforddiadwy, o ansawdd uchel sy'n ynni-effeithlon • Nifer uwch a gwell amrediad o dai i bawb. 	
	<p>Cyd-destun Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynllun Corfforaethol • Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd • Aseiad ac amcanion llesiant • Strategaeth Dysgu Gydol Oes • Rhaglen Ynys Ynni • Strategaeth Tai Leol a'r Aseiad Marchnad Dai Leol • Cynllun Comisiynu Cefnogi Pobl • Strategaeth Tai Gwag • Cynllun Busnes 30 Mlynedd y Cyfrif Refeniw Tai 	<p>Allbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gweithgarwch economaidd uwch • Ysgolion newydd, modern, addas i bwrpas • Cyfleusterau cymunedol newydd a gwell • Cartrefi newydd o ansawdd ar draws pob math o ddaliadaeth • Cyflenwad ychwanegol o dai Cyngor newydd • Lleihad yn y nifer sy'n symud i ffwrdd • Isadeiledd trafndiaeth newydd a gwell • Canran uwch o drigolion gyda chymwysterau 	
	<p>Mewnbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adnoddau ariannol (sectorau cyhoeddus a phreifat) • Adnoddau dynol (datblygwyr a phartneriaid eraill) • Cydlynu – mewnbynnau'r sector cyhoeddus a phreifat • Partneriaeth ac ymgysylltu • Grantiau a chyllid ar gyfer adeiladu tai newydd, gwella ansawdd y tai sy'n bodoli a dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd 		<p>Gweithgareddau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parhau â'r rhaglen moderneiddio ysgolion • Ail-siapio sut caiff Cymraeg fel pwnc ei ddysgu yn ein hysgolion i alluogi pobl ifanc i ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg yn y gymdeithas ehangach • Sicrhau bod gan bobl ifanc y sgiliau angenrheidiol i fanteisio ar gyfleoedd yn y dyfodol • Cyfleoedd estynedig am brentisiaethau i roi sgiliau a chymwyseddau priodol i bobl ifanc ac oedolion. • Buddsoddi mewn isadeiledd technoleg gwybodaeth i wella cysylltedd digidol • Dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd a chynyddu'r cyflenwad o dai cymdeithasol fforddiadwy sydd o ansawdd da • Cefnogi teuluoedd a rhieni i leihau profiadau andwyol mewn plentyndod sy'n gallu cael effeithiau drwy gydol oes y plentyn • Canolfannau Dysgu Cymunedol sy'n darparu gwasanaethau estynedig gyda gofal plant, cefnogaeth riantu, dysgu fel teulu a mynediad ar gyfer y gymuned i gyfleusterau (gan weithio rownd y diwrnod ysgol)

c) Sicrhau bod trigolion yn iach, yn ddiogel ac yn gyfartal

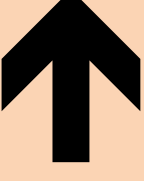
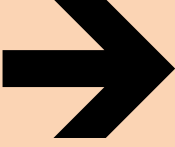
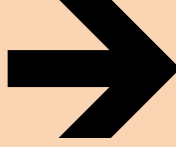
Er mwyn lleihau'r effeithiau o fod yn ynys wledig ar yr ymylon, amddifadedd ac anghydraddoldeb cymdeithasol, mae angen gwella cydlyniad cymunedol a symudedd cymdeithasol trwy ddarparu gwasanaethau a chyfleusterau o ansawdd sydd wedi'u plethu â'i gilydd i gefnogi plant, oedolion a grwpiau eraill bregus.

	<p>Amodau cyd-destunol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disgwyliadau oes uwch • Pobl yn byw'n hirach gyda gwaeledd tymor hir sy'n cyfyngu ar eu bywyd • Pobl hŷn yn byw ar eu pen eu hunain ac wedi eu cau allan o gymdeithas • Ffyrdd o fyw nad ydynt yn iach • Lefelau uchel o ordewdra ymysg plant • Anghydraddoldeb cymdeithasol a thlodi gwledig ar gynnydd • Dementia yn dod yn fwy a mwy cyffredin • Prinder meddygfeydd/cyfleusterau tu allan i oriau • Cyfradd drosedd isel • Diwygio lles 	<p>Deilliannau / Effeithiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwelliannau mewn lles corfforol a meddyliol • Gwell annibyniaeth a symudedd cymdeithasol • Gostyngiad yn y nifer o aelwydydd di-waith • Gostyngiad mewn lefelau gordewdra ymysg plant ac oedolion • Gostyngiad mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol • Trigolion yn byw bywyd heb bryderon am ddiogelwch • Lleihad mewn unigrwydd ac unigedd cymdeithasol • Newidiadau sy'n cael eu harwain gan y defnyddwyr i ddarpariaeth gwasanaethau'r Cyngor Sir • Cydnabyddiaeth o'r cyfraniad hanfodol a wna pobl hŷn i gymdeithas • Y boblogaeth sy'n heneiddio yn cael ei chefnogi i aros yn iach pan fyddant yn hŷn • Atal cau asedau cymunedol yn ddiangen gyda chymunedau yn cymryd perchnogaeth ohonynt pan fo hynny'n briodol • Cynnydd mewn gwirfoddoli mewn cymunedau lleol 	
	<p>Cyd-destun Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynllun Corfforaethol • Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd • Aseiad ac amcanion llesiant • Aseiad Anghenion Poblogaeth • Strategaeth Ysgolion Iach a Chyn Ysgolion Iach • Strategaeth Digonolrwydd Chwarae • Rheoliadau Gwarchod y Cyhoedd a Safonau Masnach • Strategaeth Cyfrannu at Fuddion Cymunedol • Strategaeth Dai Leol 	<p>Allbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Hybs' a chyfleusterau newydd a gwell mewn cymunedau • Gwasanaethau o ansawdd uchel i addysgu pobl sydd ar fin dod yn rheini a rhieni newydd, a darparu cefnogaeth yn y blynyddoedd cynnar a chyngor i blant, oedolion hŷn ac eraill y mae risg iddynt • Gwell mynediad at wasanaethau meddygol lleol • Mwy o ffocws ar wasanaethau ataliol a datblygu cymunedau cryf a chydnerth • Cyfleusterau hamdden a chwaraeon aml-bwrpas newydd • Rhagor o bobl yn cymryd rhan mewn gweithgareddau hamdden a diwylliannol • Ymgysylltu mwy â chymunedau lleol 	
	<p>Mewnbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adnoddau ariannol (sectorau cyhoeddus a phreifat) • Adnoddau dynol (datblygwyr a phartneriaid eraill) • Cydlynu – mewnbynnau'r sector cyhoeddus a phreifat • Partneriaeth ac ymgysylltu 		<p>Gweithgareddau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella lles plant ac oedolion bregus i sicrhau eu bod yn ddiogel, yn iach ac yn cyflawni eu potensial • Darparu tai newydd a chyfleusterau gofal ychwanegol newydd • Addasu cyfleusterau gofal preswyl i ganolbwyntio mwy ar ddementia er mwyn cyd-fynd â'r cynllun dementia cenedlaethol • Cyfoethogi modelau ymyrraeth i gefnogi plant a rhieni'r ynys. • Cryfhau cysylltiadau rhwng addysg a hamdden i wella cyrhaeddiad, iechyd, llesiant a bodlonrwydd mewn bywyd • Darparu cyngor ar fudd-daliadau lles i gefnogi trigolion mwyaf bregus yr ynys. • Symud mwy o wasanaethau gofal o ysbytai i mewn i gymunedau, wedi'u chefnogi gan Wasanaethau Iechyd a Gofal cynaliadwy ac integredig (yn cynnwys gwell cefnogaeth i ofalwyr) • Gweithio gydag eraill i ddatblygu cefnogaeth gryfach ar gyfer salwch meddwl • Hyrwyddo ffyrdd o fyw a dewisiadau iach trwy ymyrraethau ar atal gwaeledd ac annog pobl i fod yn fwy actif er mwyn eu lles cyffredinol trwy gydol eu hoes

			<ul style="list-style-type: none"> Gweithio gyda chymunedau i warchod cyfleusterau lleol sy'n dod â phobl at ei gilydd, gan gynnwys tafarndai, llyfrgelloedd, amgueddfeydd, canolfannau celfyddydau a chanolfannau hamdden
--	--	--	---

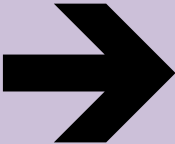
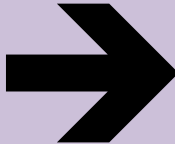
d) Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol ac adeiledig

Mae gan Ynys Môn enw da yn rhyngwladol diolch i'w amgylchedd naturiol ac adeiledig unigryw, o ansawdd uchel. Mae'n hanfodol fod y nodweddion unigryw hyn yn cael eu gwarchod a'u gwella pan fo hynny'n bosib, a dylid hefyd manteisio ar eu gwerth fel adnoddau economaidd-gymdeithasol. Mae amgylcheddau naturiol ac adeiledig yr ynys yn eithriadol o bwysig i'r sector twristiaeth, gan gefnogi a chynnal yr economi leol a rhanbarthol. Bydd yr angen i gydbwyso effeithiau posib y prosiectau mawr arfaethedig ar ansawdd yr amgylchedd lleol yn her i ddatblygwyr, i'r Cyngor Sir ac i gydran-ddeiliaid eraill.

	<p>Amodau cyd-destunol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Amgylchedd naturiol o ansawdd uchel Digonedd o ddynodiadau yn yr amgylchedd naturiol ac adeiledig Pwysigrwydd yr amgylchedd naturiol i'r sector twristiaeth lleol a rhanbarthol Apêl rhyngwladol ac enw da fel cyrchfan i ymwelwyr 	<p>Deilliannau / Effeithiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Amgylchedd naturiol ac adeiledig gwydn, o ansawdd uchel Gwell ansawdd bywyd a llesiant Ynys Môn yn lanach ac yn fwy gwyrdd Ailgylchu o leiaf 70% o wastraff Llai o ynni'n cael ei ddefnyddio yng nghymunedau'r ynys ac yng nghyfleusterau'r Cyngor Cynnydd yn ngwerth economaidd-gymdeithasol yr amgylchedd Sector twristiaeth cynaliadwy a llewyrchus Lleihad yn nifer yr aelwydydd sy'n byw mewn tloidi tanwydd Gwell mynediad at dai o ansawdd uchel sy'n ynni-effeithlon 	
	<p>Cyd-destun Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cynllun Corfforaethol Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Asesiad ac amcanion llesiant Cynllun Rheoli Cyrchfan Cynllun Rheoli'r AHNE Strategaeth Cyfrannu at Fuddion Cymunedol Cynllun Busnes 30 Mlynedd y Cyfrif Refeniw Tai 	<p>Allbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Datblygiadau'n cael eu hadeiladu gan roi ystyriaeth i'r amgylchedd naturiol Parhau i amddiffyn amgylchedd naturiol ac adeiledig yr ynys Lleihad mewn llygredd aer, sŵn a dŵr Gwell hygyrchedd i'r amgylchedd naturiol 	
	<p>Mewnbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adnoddau ariannol (sectorau cyhoeddus a phreifat) Adnoddau dynol (datblygwyr a phartneriaid eraill) Cydlynu – mewnbynnau'r sector cyhoeddus a phreifat Partneriaeth ac ymgysylltu 		<p>Gweithgareddau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lliniaru effeithiau (gan gynnwys effeithiau cronus) prosiectau mawr ar yr amgylchedd naturiol ac adeiledig. Mynd i'r afael ag achosion ac effeithiau newid hinsawdd i ddiogelu lles tymor hir amgylchedd, economi a chymunedau'r ynys Gwella ailgylchu gwastraff Cefnogi gweithgareddau i leihau defnydd ynni a thloidi tanwydd a gwella effeithlonrwydd ynni. Gweithio gydag eraill i hyrwyddo rheolaeth ac addysg amgylcheddol er mwyn gwella cynaliadwyedd a gwydnwch yr amgylchedd naturiol ac adeiledig. Manteisio ar botensial arfordir yr ynys i gyflawni buddion economaidd-gymdeithasol Mynd hyd yn oed ymhellach ar y blaen dros wledydd eraill o ran ailgylchu a lleihau faint o wastraff sy'n cael ei dirlenwi Parhau i fuddsoddi mewn gwaith amddiffyn rhag llifogydd a chymryd camau pellach i reoli dŵr yn ein hamgylchedd yn well

e) Cynnal a hyrwyddo'r iaith a'r diwylliant

Mae dros ddau draean o boblogaeth yr Ynys yn gallu darllen, ysgrifennu neu siarad Cymraeg (yr ail ffigwr uchaf o blith Awdurdodau Lleol Cymru). Mae'r iaith Gymraeg yn greiddiol i hunaniaeth ddiwylliannol a threftadaeth yr ynys, a'r uchelgais clir yw annog a chefnogi mwy o gymunedau a thrigolion yr ynys i ddefnyddio'r iaith fel rhan o'u bywydau bob dydd.

	<p>Amodau cyd-destunol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae oddeutu 57% o boblogaeth yr ynys yn gallu siarad, darllen neu ysgrifennu'n Gymraeg Mae'r iaith Gymraeg yn greiddiol i hunaniaeth ddiwylliannol ac unigryw yr ynys 	<p>Deilliannau / Effeithiau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cryfhau statws a bwrlwm yr iaith Gymraeg ar Ynys Môn Cryfhau cydlyniad a hunaniaeth gymunedol Gwelliant mewn ansawdd bywyd a llesiant 	
	<p>Cyd-destun Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cynllun Corfforaethol Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Aseiad ac amcanion llesiant Strategaeth a Chynllun Gweithredu yr Iaith Gymraeg Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg 	<p>Allbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cynnydd yn y nifer o bobl sy'n darllen, ysgrifennu neu'n siarad Cymraeg i tua 60% Cynnydd yn y nifer o ddisgyblion a phobl ifanc sy'n cael eu hasesu yn y pwnc Cymraeg fel iaith gyntaf, ac sy'n astudio dewisiadau yng Nghyfnod Allweddol 4 a lefel AS/A trwy gyfrwng y Gymraeg Gwell cyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant ddwyieithog (yn enwedig mewn meysydd galwedigaethol) Gwell ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg, ac o dreftadaeth a diwylliant Cymreig 	
	<p>Mewnbynnau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adnoddau ariannol (sectorau cyhoeddus a phreifat) Adnoddau dynol (datblygwyr a phartneriaid eraill) Cydlynu – mewnbynnau'r sector cyhoeddus a phreifat Partneriaeth ac ymgysylltu 		<p>Gweithgareddau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gweithredu, monitro ac adolygu Strategaeth Iaith Gymraeg CSYM a'r Cynllun Addysg Gymraeg Darparu cefnogaeth a chynngor priodol i Ddatblygwyr i hyrwyddo dwyieithrwydd. Cefnogi'r gwaith o ddatblygu cynlluniau iaith Gymraeg a gweithgareddau trochi ar gyfer prosiectau penodol Datblygu mesurau priodol i liniaru yn erbyn unrhyw effeithiau negyddol o'r prosiectau mawr Cydymffurfiaeth â'r Safonau Iaith Gymraeg i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg